

IZ ISTORIJE MEDICINE

Kralj Džordž III
(1738–1820)

Džordž III (1738–1820) je bio monarh od 1760. sve do svoje smrti 1820. godine, kao jedan od britanskih suverena čija je vladavina najduže trajala. Tokom njegove vladavine Velika Britanija je doživela izvanredan uspon u moreplovstvu, porazila je Napoleona i postala vodeća kolonijalna sila, na neki način vodeća super sila onog vremena. Uprkos ovim postignućima, vladavina Džordža III ostala je zapamćena po ponuižavajućem gubitku američkih kolonija i njegovim napadima mentalne bolesti. Dok je bio na prestolu, zabeleženo je pet ozbiljnih epizoda dugotrajne bolesti u kojoj su fizički poremećaji udruženi sa izraženim psihičkim poremećajima. Najbolje opisana epizoda trajala je od oktobra 1788. do februara 1789. godine, kada je kralj imao 50 godina. Bolest je uzrokovala političku nestabilnost poznatu kao regentska kriza. Periodi kada je kralj bio mentalno nesposoban su originalno smatrani kao posledica psihijatrijske bolesti, ali detaljne studije pridruženih somatskih manifestacija bolesti dovele su do zaključka da je monarh patio od akutnih napada porfirije—teškog metaboličkog poremećaja izazvanog genetskim defektom kontrole biosinteze hema. Teorija

o porfiriji kao uzroku kraljevog "ludila" potekla je od dva engleska psihijatra, rođena u Nemačkoj. Njihovo detaljno ispitivanje kraljeve bolesti otkrilo je mnogobrojne kliničke znake porfirije među kojima promuklost i bolove u trbuhu i ekstremitetima, ubrzan puls, nesanicu, privremene mentalne poremećaje i izlučivanje prebojene mokraće.. Prvobitno se mislilo da je u pitanju intermitentna porfirija ali se kasnijim ispitivanjem potomaka i kolateralnih rođaka postavlja dijagnoza varijegatne porfirije.

Kralj Džorž III je rođen u Londonu 4. juna 1738. kao sin Frederika, princa od Velsa i unuk kralja Džordža II. Nasledio je dedu na britanskom prestolu pošto mu je otac umro 1751. godine i bio je prvi kralj iz dinastije Hanover koji je rođen, odrastao i obrazovan u Velikoj Britaniji. Imao je značajne ali nepraktične ideje o ulozi vladaoca u parlamentarnoj monarhiji. On je monarh koji je, kao muškarac, najduže bio na britanskom prestolu.

Iako nije bio autokrata, Džordž III je imao veliki uticaj na britansku politiku onog doba. Snažno je podržao rat protiv nezavisnosti američkih kolonija i bio je tako pogođen gubitkom Amerike da je bio spreman i na abdikaciju sa prestola. Istovremeno, vodio je oštru političku borbu sa vođom vigovaca Čarlsom Foksom tako da je čak lično izazvao pad Foksove vlade i podržao Vilijama Pita u osnivanju nove vlade čime je obezbedio političku stabilnost. Ipak, kada je Pit hteo da uspostavi bolje odnose sa Katoličkom crkvom, kralj je tražio i dobio njegovu ostavku. Objasnio je da bi prihvatanje Katoličke Emancipacije bilo protivno njegovoj zakletvi na krunisanju kada se zakleo da će podržavati Anglikansku crkvu.

Posle 1801. Džordž III je sve više gubio sposobnost učešća u vođenju Ujedinjenog Kraljevstva zbog napada mentalnih kriza. Jednu od prvih opisala je sobarica koja je zatekla kralja kako neprekidno govorio nepovezane rečenice sa gestikulacijom, tako da je posle nekoliko sati govora u potpunosti izgubio mogućnost formiranja glasa. Pošto je pao iscrpljen uspeli su da mu nadoknade tečnost koju je izgubio. Od 1810. kralj Džordž III postaje teško bolestan. Misli se da je bolest pogoršana emocijnim udarom koji je za njega predstavljala smrt najmlađe i vrlo drage ćerke Amelije za koju se ne zna tačno da li je umrla od šarlaha ili porfirije. Od 1811. godine kralj je neprekidno bolestan i često neprekidno govori više sati obraćajući se anđelima. Jednog dana dok se vozio kočijama u parku dvorca Vindzor, kralj je iznenada zatražio od kočijaša da zaustavi kočiju. Pošto je sišao u park, prišao je velikom stablu hrasta, obuhvatio granu drveta i počeo da govori. Kada se paž usudio da pita kralja da li je dobro on mu je odgovorio da jeste dobro i da ga ne prekida dok vodi razgovor sa pruskim kraljem (kralj [Frederik Viljem III od Prusije](#)). Da bi lečili bolest, dvorski lekari su mu prepisali Džejmsov puder, mešavinu kalomela i soli vinske kiseline i redovno su mu puštali krv. Kao korisnu meru, preporučivali su kupanje u moru zbog čega je kralj uveo običaj da praznike provodi na moru. Uprkos lečenju, stanje Džordža III se pogoršavalo. To je izazvalo konstitucionu krizu, kralj je primoran da se povuče i na njegovo mesto je kao regent postavljen njegov sin, kasniji kralj Džordž IV. Na Božić 1819. ispoljio se još jedan atak bolesti i kralj

je govorio nepovezane rečeneice neprekidno 58 sati. Krajem januara 1820. umro je slep, gluv i poremećene svesti u dvorcu Vindzor gde je živeo poslednje dane zatvoren i sklonjen od očiju javnosti. Sahranjen je u kapeli Sv. Djordja u istom dvorcu.

Kao jedan od najobrazovanijih monarha Džordž III je sakupio veliku kolekciju knjiga, preko 65 000 primeraka, koja je kasnije pripala Britanskom muzeju i postala nukleus Nacionalne biblioteke. Kasnije, 1768. kralj je pokrenuo i platio prve troškove stvaranja Kraljevske Akademije Umetnosti koja je i danas čuvena zbog svojih izložbi. On je prvi kralj koji je studirao (imao je sopstvenu astronomsku opservatoriju), i primeri njegove naučne kolekcije mogu da se vide u Muzeju nauke.